

بازتاب اختلافات ترکیه و آمریکا در سیاست خارجی گرجستان

عملیات نظامی ترکیه در شمال سوریه سیاست خارجی گرجستان را با چالش‌هایی روبرو کرده است.

به گزارش آران نیوز، در روز 6 اکتبر 2019، دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا دستور داد تا نیروهای نظامی آمریکایی که در شمال شرقی سوریه و برای حمایت از کردها حضور داشتند، از این کشور خارج شوند. حمله نظامی ترکیه به شمال سوریه نیز با نام رمز عملیات چشمه صلح در روز 9 اکتبر 2019 آغاز گردید.

به گفته رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه، هدف این کشور از حمله به شمال سوریه این بود که نیروهای دموکراتیک سوریه و ترکیه آن را یک گروه تروریستی می‌داند، در حالی که آمریکا آن‌ها را یکی از متحدان غرب در مبارزه با داعش به حساب می‌آورد؛ را از مرزهای جنوبی ترکیه دور کرده و همچنین منطقه امنی به عمق 30 کیلومتر در خاک سوریه ایجاد کند تا 3/6 میلیون پناهنجوی سوری را در آن اسکان دهد.

در تاریخ 17 اکتبر چند روز پس از آغاز این عملیات، فاطمه جرن یازگان سفیر ترکیه در تفلیس روزنامه نگاران و خبرنگاران گرجستانی را به یک کنفرانس خبری دعوت کرد. وی در این مصاحبه مطبوعاتی، اظهارات مهمی پیرامون روابط ترکیه و گرجستان بیان کرد. سفیر ترکیه تاکید کرد که اخیرا به ویژه پس از آغاز عملیات نظامی این کشور در شمال سوریه موجی از اطلاعات نادرست پیرامون ترکیه در گرجستان پخش شده است. وی با اشاره به این که منابع مختلفی در این کار دخیل هستند، اشاره کرد که موج بسیار بزرگی از اطلاعات نادرست به ویژه در رابطه با منطقه آجارسران و روابط ترکیه و گرجستان ایجاد شده است. سفیر ترکیه تاکید کرد که مرزهای میان دو کشور مشخص و معین شده است. لازم به ذکر است که منطقه آجارسران یک جمهوری خودمختار در داخل گرجستان به مرکزیت باتومی است. به گفته این دیپلمات ترکیه ای، اطلاعات نادرستی مانند شایعاتی درباره این که در سال 2021 و در صدمین سالگرد پیمان قارص، زمان اعتبار این پیمان بین المللی به اتمام می‌رسد و آنکارا قصد دارد تا آجارسران را مجددا تصرف کند، را تکذیب کرد. وی از رسانه های گرجستانی خواست تا به چنین اطلاعات غلطی توجه نکنند.

عهدنامه قارص، عهدنامه ای بود که در 13 اکتبر 1921 میلادی میان روسیه بلشویکی به رهبری ولادیمیر لنین و مجلس کبیر ملی ترکیه به رهبری مصطفی کمال آتاترک، با حضور نمایندگان از جمهوری سوسیالیستی ارمنستان شوروی، جمهوری سوسیالیستی شوروی آذربایجان، جمهوری سوسیالیستی گرجستان شوروی در قارص بسته شد. مطابق معاهده قارص باتومی به دو بخش تقسیم شد. بخش شمالی آن با شهر بندری باتومی به گرجستان واگذار شد. بخش جنوبی با شهر آرتوین به ترکیه ملحق گردید. توافق شد که نیمه شمالی باتومی در درون مرزهای گرجستان دارای خودمختاری باشد. ترکیه همچنین ترانزیت آزاد کالا و امتعه را از طریق بندر باتوم به بخش جنوبی و بالعکس را بدون دریافت حقوق و عوارض گمرکی تضمین کرد، همچنین ترکیه به موجب این قرارداد حق استفاده از بندر باتومی بدون پرداخت حقوق خاص گمرکی را به دست آورد (2).

سفیر ترکیه در تفلیس مدعی شد که این اطلاعات نادرست در مورد برنامه های آنکارا برای تصرف آجارسران در حال انتشار در وب سایت های مختلفی است که برخی از آنها با پ.ک.ک در ارتباط هستند و انتشار این مطالب از سوی آن‌ها به اهداف تحریک آمیز کمک می‌کند. فاطمه جرن یازگان ابراز نگرانی کرد که این رسانه ها وقتی بع عملیات نظامی ترکیه در سوریه نیز می‌پردازند، این گونه وانمود می‌کنند که ارتش ترکیه به همراه ارتش آزاد سوریه در حال قتل عام غیرنظامیان در سوریه هستند. وی مدعی شد که اگر غیرنظامی ها از سوی ارتش ترکیه یا هر نیروی نظامی تحت کنترل این کشور آسیبی ببینند، اقدامات مناسب در این زمینه انجام خواهد شد. سفیر ترکیه با اعلام این که عملیات نظامی این کشور در شمال سوریه علیه کردها نیست بلکه عملیاتی علیه پ.ک.ک است، اشاره کرد که این گروه در دوران جنگ سرد به عنوان سازمانی چپ گرا تاسیس شد و سپس به سازمانی تروریستی با رویکردهای ناسیونالیستی و جدایی طلبانه تبدیل گردید که حملات تروریستی علیه غیرنظامیان و نیروهای مرزبانی ترکیه انجام داد. وی در انتها افزود که هدفش از برپایی این کنفرانس خبری، ناشی از اظهارنظرهایی بود که در مطبوعات گرجستان، برخی سیاستمداران گرجستان در مورد عملیات نظامی ترکیه و همچنین تنش بین ترکیه و ایالات متحده در مورد مسئله سوریه ایجاد گردیده است.

به نظر می‌رسد برگزاری این کنفرانس خبری واکنشی بود به تظاهراتی که در تاریخ 14 اکتبر از سوی اعضای حزب کارگر گرجستان در مقابل سفارت ترکیه در تفلیس برگزار گردید. در این تجمع، شالوا ناتالاشویلی دبیرکل حزب کارگر گرجستان از ارتش ترکیه خواست تا بلافاصله از شمال سوریه خارج شود. در این راهپیمایی، کردهای ساکن در گرجستان نیز حضور داشتند. برخی از آن‌ها پرچم هایی با خود حمل می‌کردند که نماد جدایی طلبی کردی در ترکیه بود. هر چند که حزب کارگر در پارلمان گرجستان نماینده ای ندارد اما از نظر سیاسی بر بخش هایی از جامعه این کشور تاثیرگذار است.

در مقابل نیز، یک روز بعد در تاریخ 15 اکتبر جمعی از دانشجویان آذربایجانی در حمایت از عملیات نظامی ترکیه در شمال سوریه در مقابل سفارت ترکیه در تفلیس جمع شدند. شرکت کنندگان در این تجمع پرچم های ترکیه، جمهوری آذربایجان و گرجستان را حمل می‌کردند و شعارهایی چون «یک ملت، دو دولت»، «ترک حامی ترک است» و «سرباز ترکیه ای، ما همیشه در کنار شما هستیم» سر دادند و حمایت خود را از ارتش ترکیه ابراز داشتند (3).

کنفرانس مطبوعاتی سفیر ترکیه نشان داد که تا چه اندازه آنکارا از نزدیک واکنش های کشورهای همسایه (از جمله گرجستان) را نسبت به اقدامات سیاست خارجی اش رصد و پیگیری می‌کند. با این حال، اظهارات دیپلماتیک اما به شدت مستقیم سفیر ترکیه، رهبری گرجستان را در وضعیت سختی قرار داده است: چگونگی برقراری تعادل بین دو شریک استراتژیک یعنی ایالات متحده و ترکیه.

در تفلیس وحدت عقیده ای درباره مساله سوریه وجود ندارد. این امر حتی پس از توافق میان مایکل پنس معاون رئیس‌جمهور و مایکل پومپئو وزیر امور خارجه آمریکا با رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه نیز ادامه دارد. ترکیه در حال حاضر شریک اقتصادی شماره یک گرجستان است و همه شبکه های حمل و نقل زمینی که گرجستان را به غرب متصل می‌کند از ترکیه عبور می‌کند. علاوه بر این، آنکارا نقش مهمی در توسعه اقتصادی گرجستان علی الخصوص منطقه نسبتا مسلمان نشین آجارسران دارد. از طرف دیگر، تفلیس ایالات متحده را ضامن اصلی استقلال گرجستان در تقابل مداوم خود با روسیه بر سر دو منطقه آبخازیا و اوستیای جنوبی می‌داند. در چنین شرایطی، مقامات گرجستان در تلاش هستند تا سیاست خارجی این کشور را متعادل و متوازن کنند تا به روابطشان با هیچ یک از این دو متحد آسیب نرساند.

دیوید زالکالیانی وزیر امور خارجه گرجستان اخیرا در نشست پارلمان این کشور بر این رویکرد تاکید کرده و سیاست متوازن را در قبال این مساله پیشنهاد داد. زالکالیانی در گفت و گو با نمایندگان پارلمان گرجستان تاکید کرد که کشورش حوادث سوریه را از نزدیک رصد می‌کند. وی اظهار داشت که ماجرای سوریه امری حساس است و قصد ترکیه برای تامین امنیت در امتداد مرزهایش با سوریه را به رسمیت شناخت. وزیر امور خارجه گرجستان در عین حال اشاره کرد که این کشور علاقه مند است تا توافقی میان دو شریک اصلی

تفلیس یعنی ترکیه و ایالات متحده حاصل شود، چرا که این امر تا حد زیادی امنیت منطقه را تامین خواهد کرد. به گفته وزیر امور خارجه گرجستان، دولت این کشور به طور جدی تأثیرات اقتصادی و امنیتی عملیات ترکیه در شمال سوریه را بررسی و تحلیل می کند. وی اشاره کرد که تمامی سازمان های مسئول در امور اقتصادی و امنیتی گرجستان دائماً با شرکای بین المللی از جمله ترکیه، آمریکا و اتحادیه اروپا مشورت و گفت و گو می کنند (4).

این رویکرد محتاطانه گرجستان در حالی است که بسیاری از کشورهای اروپایی که این کشور از سال 2014 با آن ها توافقنامه همکاری امضا کرده است، از اردوغان به خاطر عملیات نظامی ترکیه در شمال سوریه به شدت انتقاد کرده اند. با این وجود، ایجاد سیاست متوازن میان ترکیه به عنوان یک کشور دوست و همسایه و ایالات متحده به عنوان شریکی استراتژیک امری مورد قبول تمامی جناح های سیاسی در گرجستان است. به عنوان مثال در سخنرانی وزیر امور خارجه گرجستان در پارلمان، نمایندگان احزاب مخالف هیچ گونه انتقادی نسبت به سیاست متعادل و متوازن دولت این کشور در قبال ترکیه و آمریکا ابراز نکردند.

همزمان با ادامه فشارهای اقتصادی و سیاسی روسیه بر گرجستان با توجه به انتخابات پارلمانی سال آینده، سیاست گذاران و سیاستمداران در تفلیس به وضوح اعتقاد دارند که کشته شدن، نماندن، حاض دهستان، نزدیک خدمت، ۱۰ به دشمن، تندبا، کند.

1. <https://apa.az/en/asia-news/ambassador-anti-turkdisinformation-wave-being-observed-in-georgia-295156>
2. <http://www.turkishweekly.net/news/3585/armenian-mp-kars-treay-was-violation-of-international-law.html>
3. <https://report.az/en/diaspora/azerbaijani-youth-rally-in-tbilisi/>
4. <http://www.mfa.gov.ge/News/chven-mnishvnelovani-shedegebi-gvaqvs-dasavlet-evr.aspx?Catid=5>